

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság vélemény – Tárgy: „Családon belüli erőszak a nőkkel szemben”

(2006/C 110/15)

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2005. július 14-én úgy határozott, hogy Működési Szabályzata 29. cikkének (2) bekezdése alapján véleményt dolgoz ki a következő tárgyban: „Családon belüli erőszak a nőkkel szemben”

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Foglalkoztatáspolitikai, szociálpolitikai és uniós polgárság” szekció véleményét 2006. február 22-én elfogadta. (Előadó: Renate HEINISCH.)

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2006. március 15–16-án tartott 425. plenáris ülésén (a 2006. március 16-i ülésnapon) 99 szavazattal, 2 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 A nőkkel szemben férfiak által elkövetett, családon belüli erőszak, akár fizikai, akár lelki jellegű, az emberi jogok – az élethez, valamint a testi és lelki sértetlenséghez való jog – egyik legsúlyosabb megsértése. Az ilyen jellegű erőszak a nemek közötti egyenlőtlen hatalmi viszonyokra vezethető vissza, és ez társadalmainkra még mindig jellemző, ezért a társadalom valamennyi rétegéhez tartozó nőket érinti. Ugyanakkor a demokratikus társadalmi fejlődés egészét fékezi. Ezért az alapvető emberi jogok tiszteletben tartásán alapuló európai politikának egyik legfontosabb feladata, hogy megakadályozza az ilyen jellegű erőszakos cselekményeket, és hatásos pedagógiai, megelőző, bűnüldözési és támogató eljárásokat dolgozzon ki.

1.2 Fontos, hogy a nők biztonsága és az egyenjogú bánásmód, melyek az alapvető emberi jogok részét képezik, alapvető kiindulópont és feltétel legyen minden olyan állam számára, amely tagja – vagy tagja szeretne lenni – az Európai Uniónak. Ezért az EGSZB nyomatékosan kéri az EU mindenkori elnökségét, hogy továbbra is odaadóan foglalkozzon a „nőkkel szembeni, családon belüli erőszak” kérdéskörével.

A mindenkori EU-elnökség, illetve az Európai Bizottság figyelmébe

1.3 A családon belüli erőszak leküzdéséért elsősorban a tagállamok felelősek. Mivel azonban az egyes nemzetek reakciói felettébb eltérőek, az EGSZB szerint sürgősen szükség van egy összeurópai **stratégiára**.

– Tekintve, hogy a nőkkel szembeni, családon belüli erőszak egyfelől tükrözi, másfelől azonban generálja is a nemek közötti egyenlőtlenességet, az EGSZB a probléma megoldása érdekében a már meglévő, szerződésben rögzített szabályozások alapján átfogó stratégia kidolgozására ösztönzi az Európai Bizottságot.

– Az említett összeurópai stratégiát egy olyan tanulmányra kell alapozni, amely elsőként vizsgálja meg uniós távlatban a nőkkel szembeni, családon belüli erőszak elterjedtségét,

személyes és társadalmi következményeit, illetve pénzügyi vonzatait.

– Tekintettel arra, hogy a családon belüli erőszak elsősorban a nemek közötti egyenlőséget („gender equality”) érintő probléma, valamint, hogy a Foglalkoztatási és Szociálpolitikai Főigazgatóság (DG EMPL) hatáskörébe tartozik, azt ajánljuk, hogy az összeurópai stratégia kidolgozásának feladatai tekintetében ez a főigazgatóság legyen illetékes.

Az Európai Bizottság, illetve a Foglalkoztatási és Szociálpolitikai Főigazgatóság figyelmébe

1.4 A nőkkel szembeni, családon belüli erőszak ellen csak a megfelelő nemzeti szinten lehet eredményesen küzdeni. Éppen ezért fontos, hogy minden tagállam a kidolgozandó összeurópai stratégia fényében egyéni, specifikus körülményeinek megfelelően **nemzeti cselekvési tervet** készítsen a nőkkel szembeni, családon belüli erőszak leküzdésére, amely konkrét cselekvéseket és határidőket tartalmaz a stratégia gyakorlati megvalósításához. Ennek során a határidők és a rendelkezésre álló eszközök megjelölése mellett mindenekelőtt a következőkre kell figyelemmel lenni:

– A törvényi szabályozásokra, mindenekelőtt a rendőrség és az igazságszolgáltatás területén.

– A családon belüli erőszak statisztikai megközelítésére.

– Intézkedésekre az ilyen jellegű erőszak áldozatainak és potenciális áldozatainak megsegítése és támogatása, mindenekelőtt felvértezésük („empowerment”) érdekében. Ennek során feltétlenül figyelembe kell venni azokat az intézkedéseket is, amelyek a munkaerőpiacra és a konkrét munkahelyre vonatkoznak.

– Célzott figyelmet kell szentelni a családon belüli erőszak specifikus csoportokhoz tartozó áldozataira (ilyen csoportok például a bevándorlók, a nagyon fiatal, illetve az idős nők).

– Különös figyelmet kell fordítani a megelőző és a represszív, elkövetőkre irányuló cselekvésekre.

- Minden intézkedést és elképzelést egymással összefüggésben, az intézményeken és hatáskörökön túlmutató módon kellene kidolgozni és megvalósítani.
- Anélkül, hogy megkérdőjeleznénk az állam felelősségét a családon belüli erőszak leküzdésében, mind pénzügyileg, mind szervezetenként támogatni kellene a civil szervezeteket (az NGO-kat), mivel fontos szerepet töltenek be a nőkkel szembeni, családon belüli erőszak megelőzésében, az információs kampányok és képzések szervezésében, az áldozatok megsegítésében és támogatásában, valamint az elkövetőkre irányuló cselekvésekben.
- Biztosítani kell olyan jogi, rendőrségi, pedagógiai, pszichológiai, orvosi, illetve szociális szakterületen dolgozó személyzet képzését is, amelynek feladata a családon belüli erőszak korai felismerése és az érintett személyeknek nyújtott hatékony segítség.
- Nemzeti előadókat kellene kinevezni a nőkkel szembeni, családon belüli erőszakra szóló információk és statisztikai adatok összegyűjtésére, átadására és feldolgozására, illetve a bevált gyakorlatok átadásának ösztönzésére a tagállamok, a csatlakozó országok és a tagjelölt országok között.
- A nemzeti cselekvési terveket és az ezekben felsorolt intézkedéseket és elképzeléseket tájékoztató kampányok segítségével kellene közzétenni.

1.5 Az EGSZB szerint sürgősen biztosítani kell a tervezett intézkedések tényleges megvalósításának gyakorlatban való ellenőrzését (az ún. monitoringot). Ennek során különös figyelmet kell fordítani arra, hogy a családon belüli erőszak áldozatai és tanúi mennyiben készek feljelentést tenni, ez ugyanis kifejezi a rendőrségbe, általában az igazságszolgáltatásba, valamint a szociális intézményekbe vetett bizalom mértékét.

A tagállamok figyelmébe

1.6 Annak érdekében, hogy rálássunk a nőkkel szembeni, családon belüli erőszak mértékére, hogy felhívassuk a nyilvánosság figyelmét a kérdéskörre és intézményi szinten hatékony válaszokat dolgozhassunk ki, minden tagállam szintjén információra és statisztikai adatokra van szükség – akkor is, ha a statisztikák természetesen soha nem képesek teljességében visszatükrözni egy olyan probléma egészét, mint amilyen a családon belüli erőszak.

1.7 Az EGSZB szerint minden tagállamban, valamint a csatlakozó és tagjelölt országokban sürgősen szükség van megbízható és összevethető statisztikák készítésére a nőkkel szembeni, családon belüli erőszakra. Az ehhez szükséges alapok és szabványozások kidolgozását azonnal meg kellene kezdeni.

Az Európai Bizottság, az Eurostat, a Nemek Egyenlőségének Európai Intézete (*European Gender Institute*), illetve a tagállamok figyelmébe

1.8 Az EGSZB szerint feltétlenül szükség van új megoldásokra a nőkkel szembeni, családon belüli erőszak elleni mind preventív, mind represszív küzdelemben, valamint a bevált gyakorlattal kapcsolatos projektek átadása terén, illetve a tagállamok közti és európai szintű intézkedések vonatkozásában. Úgy véli, hogy a nagy nemzeti médiák igénybevétele olyan üzenetek rendszeres terjesztésére, amelyek hozzájárulnak ahhoz, hogy az áldozatok megszabaduljanak bűntudatuktól, hozzásegítheti őket ahhoz, hogy feljelentést tegyenek az őket ért bántalmazásokról, és így megtegyék az első lépést a felelősségre vonás felé. A tagállamoknak törekedniük kell a nagy médiák igénybevételére, hogy tájékoztassák az áldozatokat jogaikról, valamint a segítségnyújtás eljárásairól és rendszeréről.

A tagállamok, illetve az Európai Bűnmegelőzési Hálózat (EUCPN) figyelmébe

2. Indokolás

2.1 A nőkkel szemben férfiak által elkövetett erőszak mértéke, okai és hatásai

2.1.1 A „nőkkel szemben férfiak által elkövetett erőszak” témája az utóbbi négy évtizedben az érintett nők „magánügy” címén tabuként kezelt problémájából nyilvános, büntetőpolitikai szempontból erősen vitatott társadalmi problémává vált. Az újraértékelésben döntő szerepe volt a nőmozgalomnak és a feminista mozgalomnak, amely nyomatékosan és tartósan felhívta a figyelmet egyfelől a nőkkel szemben férfiak által elkövetett erőszakra a magánszférában és a családon belül, másfelől a hivatalos hatóságok és intézmények elégtelen reakcióira.

2.1.2 A nőkkel szembeni, családon belüli erőszak nem az adott nő személyes gondja, hanem társadalmi probléma, és összefügg a nő strukturálisan hátrányos helyzetével és megkülönböztetésével a még mindig férfiak dominálta társadalomban. Még ha különböző mértékben is, de minden országban és társadalmi rétegben jelen van. Érinti a nők hozzáférést a munkaerőpiachoz, illetve visszatérésüket oda és/vagy azon képességüket, hogy teljes mértékben, felelősséggel helytálljanak munkahelelyükön.

2.1.3 Az Egészségügyi Világszervezet 2002-ben kiadott „*Violence and Health*” (Erőszak és egészség) című közleménye alapján, amely 48, a nőkkel szembeni erőszak elterjedtségével kapcsolatos tanulmányt elemzett, országtól és a felmérés jellegetől függően a nők 10–69 %-a szenvedett el élete során fizikai erőszakot férjétől vagy partnerétől⁽¹⁾. Európát illetően a Németországi Szövetségi Köztársaság Család-, Idős-, Nőügyi és Ifjúsági Minisztériumának 2004-ben megjelent „A németországi nők élethelyzete, biztonsága és egészsége” című tanulmánya különböző testi erőszakra vonatkozó európai vizsgálatokat kiértékelve 7 % és 45 % közötti értékeket állapít meg.⁽²⁾

⁽¹⁾ Egészségügyi Világszervezet (2002): *World Report On Violence And Health* [Jelentés az erőszak és az egészség összefüggéseiről] (www.who.int/violence_injury_prevention/violence/world_report/en/summary.pdf).

⁽²⁾ A Németországi Szövetségi Köztársaság Család-, Idős-, Nőügyi és Ifjúsági Minisztériuma (2004): „A németországi nők élethelyzete, biztonsága és egészsége” – Reprezentatív felmérés a nők elleni erőszakra Németországban (www.bmfsfj.de).

2.1.4 A szóban forgó statisztikai adatok kiértékelésekor figyelembe kell venni, hogy egyfelől rendkívül kis számban állnak rendelkezésre, másfelől csak nagyon korlátozott mértékben vehetők össze – ha egyáltalán összevethetők: az adatok a „nőkkel szembeni erőszak” jelenség legkülönbözőbb meghatározásain alapulnak, a gyűjtés módszerei és a szűrőpróbák arányai egyértelműen eltérőek, és nem utolsósorban maguk a nők is nagyon különböző mértékben hajlandók beszámolni a partnerüktől elszenvedett erőszakról. Annyit azonban a meglévő adatokból is kikövetkeztethetünk, hogy nőkkel szemben férfiak által elkövetett erőszak a világ minden országában – így az Európai Unió tagállamaiban is – létezik, és abból kell kiindulnunk, hogy az ilyen jellegű erőszak elterjedtsége az összes országban jóval nagyobb, mint azt a statisztikai adatok mutatják.

2.1.5 Mára már senki sem vonja kétségbe, hogy a nőkkel szemben férfiak által elkövetett erőszak jellege és mértéke a patriarchális hatalmi struktúrák jelenlététől, illetve a férfiaknak és nőknek az adott társadalomban betöltött – nem utolsósorban a hatalmi struktúrák által meghatározott – szerepétől függ. A nőkkel szemben férfiak által elkövetett erőszak olyan jelenség, amelynek közvetlen okai társadalmi struktúrákban, közelebbről a férfiak és nők közötti egyenlőtlen viszonyban keresendők. A nemek közötti egyenlőség hiányából ered az is, hogy az ilyen jellegű erőszak kutatása, megakadályozása és büntetőjogi üldözése nem kielégítő. Ennek megfelelően a nők és férfiak egyenjogúsága, az egyenlő elbánás, a nők azonos jogállásának és szabadságjogainak biztosítása igen nagy mértékben hozzájárul az említett erőszak csökkentéséhez. A nők szociális helyzete, iskolai végzettsége és szakmai lehetőségei, partnerüktől való gazdasági/pénzügyi függetlenségük, illetve társadalmi részvételük mértéke összességében döntő fontosságú tényezők egy olyan életnek, amelynek során a családon belüli erőszak kockázata csekély.

2.1.6 Egyértelműek az elemzések azzal kapcsolatban is, hogy a nőkkel szembeni erőszak komoly lelki, pszichoszociális és egészségügyi következményekkel jár – így kihatással van a közegészségügyre és a munkaerőpiacra is.

2.2 A családon belüli, nőkkel szembeni erőszak mint európai uniós téma

2.2.1 A nőkkel szembeni erőszak újraértékelése során mérföldkönek számított az Egyesült Nemzetek 1995-ben Pekingben (Kína) megrendezett negyedik női világkonferenciája, amelyen részt vett az Európai Unió összes tagállama is. Képviseleik a konferencia többi résztvevőjével együtt elfogadták a Pekingi Nyilatkozatot és Akciótervet, és ennek keretében többek között a nőkkel szembeni erőszak megelőzését és megszüntetését célzó intézkedések meghozataláról döntöttek. (3)

(3) Egyesült Nemzetek – Női Világkonferencia: Pekingi Nyilatkozat és Akcióterv (*Beijing Declaration and Platform for Action*), (www.un.org/womenwatch/daw/beijing/platform/index.html).

2.2.2 Bár az intézkedések megvalósítása a tagállamok kötelessége, európai szinten is történtek lépések a tagállamok támogatására a feladat megoldásában. Ennek során a kiemelt terület – a nőkereskedelem mellett – a „családon belüli, nőkkel szembeni erőszak” volt (ld. a „*European Women's Lobby*” 2004-es „Peking+10 1995-2005” című jelentését (4)).

2.2.3 A legfrissebb európai szintű cselekvések közé sorolható az Európa Tanács 2005. május 16–17-i varsói csúcstalálkozója alkalmával elfogadott egyik határozat tervezett megvalósítása, amelynek értelmében az Európa Tanács intézkedéseket hoz a nőkkel szembeni erőszak megfékezésére. Ezek magukba foglalják a családon belüli erőszak megfékezésére irányuló megfelelő intézkedéseket is. Az Európa Tanács munkacsoportot hoz létre, amelynek feladata az egyes államok idevonatkozó előrelépéseinek értékelése és a páneurópai folyamatok áttekintése, célja pedig javaslatok kidolgozása lehetséges intézkedésekre (5).

2.2.4 Ezenkívül már az Európai Parlament elé terjesztették a Nőjogi és Esélyegyenlőségi Bizottság (FEMM) által készített jelentést a nők elleni erőszak leküzdésének jelenlegi helyzetéről és a további intézkedésekről (6).

2.3 Az EGSZB elemzése és javaslatai

2.3.1 Az utóbbi években az EU szintjén kétségkívül sok minden történt a „nőkkel szembeni, családon belüli erőszak” tárgyában. Az EU összes tagállamában problémaként tartják számon, és minden tagállamban programokat és intézkedéseket indítottak az ilyen jellegű erőszak tudatosítása, valamint megakadályozása és visszaszorítása érdekében. A tagjelölt országok is elismerték a hiányosságokat, és törekednek ezek megszüntetésére (7).

2.3.2 Mindamellett a régi tagállamok tekintetében is csak igen hiányos és nehezen összehasonlítható idevágó információk állnak rendelkezésre: hiányoznak a közös definíciók, főként az ilyen jellegű erőszak statisztikai kiértékeléséhez, nincsenek pontos ismeretek az egyes tagállamok által hozott, a megelőzésre, beavatkozásra és megfékezésre irányuló intézkedésekről a családon belüli, nőkkel szembeni erőszakkal kapcsolatban – nem is beszélve hatékonyságuk megítélésének lehetőségéről.

(4) *European Women's Lobby*: Beijing+10 1995-2005: „*Review of the Implementation of the Beijing Platform for Action by the European Union*” [Peking+10 1995-2005: a Pekingi Akcióterv végrehajtása az Európai Unióban], 2004. november (www.womenlobby.org).

(5) CM-SUIVI3(2005)7; www.coe.int/t/dcr/summit/20050517_plan_action_en.asp. A munkacsoport előreláthatólag 2006-ban kezdi meg munkáját.

(6) Az EP Nőjogi és Esélyegyenlőségi Bizottságának 2005. december 8-i jelentése (A6-0404/2005) a nők elleni erőszak leküzdésének jelenlegi helyzetéről és a további intézkedésekről (2004/2220(INI)).

(7) Lásd az EP Nőjogi és Esélyegyenlőségi Bizottságának 2004. március 24-i jelentését (A5-0182/2004) a nőkről Délkelet-Európában (2003/2128(INI)).

2.3.3 Jelen véleményben a „nőkkel szembeni, családon belüli erőszak” alatt a **partner által elkövetett erőszakot** kell érteni: a házasságon vagy házasságszerű együttélésen belül elkövetett lelki vagy fizikai (ezen belül szexuális) erőszakot – abban az esetben is, ha erre a válás vagy szakítás után kerül sor, amennyiben az erőszak közvetlen kapcsolatba hozható az együttélés időszakával. Az ilyen jellegű erőszak esetén egy kontrollt és dominanciát megcélzó folyamatról van szó, amely vét a szabadságjogok, valamint a partner testi, lelki és szexuális sértetlensége ellen. Ennek során főként a pszichikai erőszak („lelki terror”) lehet káros befolyással az érintett nő azon képességére, hogy védekezzen az erőszak ellen, illetve hogy véget vessen a kapcsolatnak. A családon belüli erőszak esetében az elkövetők többnyire férfiak, az áldozatok pedig nők.

2.3.4 Az erőszak nemcsak az áldozatokat sújtja, hanem a többi családtagot is, mindenekelőtt a **gyerekeket**. Az a gyermek, amelyik tanúja a családon belüli erőszaknak, egyben lelki erőszak áldozatává is válik, és a többi gyereknél gyakrabban szenved el testi erőszakot is. A családon belüli erőszak mégsem tekinthető gyermekek elleni közvetlen erőszaknak.

2.3.5 A gyermekekkel szembeni erőszak – különösképpen a közvetlen társadalmi környezetben – olyan fontos téma, hogy külön kell foglalkozni vele, nem pedig a nőkkel szembeni, családon belüli erőszak összefüggésében.

2.3.6 Az imént vázoltak tükrében többek között a következő ajánlások kerültek megvitatására:

2.3.7 A nőkkel szembeni, családon belüli erőszak megakadályozása és üldözése jogalapjának, illetve a jogalap gyakorlati megvalósításának felmérése a tagállamokban

2.3.7.1 Az eddigi tapasztalatok alapján a törvényi szabályozás megléte döntő jelentőségű az erőszak tudatosításában és leküzdésében – mind a megelőzés, mind pedig a megfelelő beavatkozó intézkedésekkel történő megfékezés szempontjából. Példaértékűek erre az Ausztriában, „A családon belüli erőszak elleni törvény” 1997. május 1-jei bevezetése óta tett lépések. Azóta több európai államban léptettek életbe hasonló szabályozásokat⁽⁸⁾.

2.3.7.2 Az Európai Közösségen belüli vitához fontos lenne a vonatkozó jogi szabályozás pontos, naprakész ismerete, főként a rendőrség közbelépését, a bíróságok illetékességét, és mindenekelőtt az egyéb szereplők, például a segély- és tanácsadó szervezetek (NGO-k) tevékenységét és kapcsolatrendszerét illetően.

2.3.7.3 Hasonlóan fontos lenne azonban megbízható ismereteket szerezni a törvényi szabályozások gyakorlati megvalósí-

tásáról. A tagállamok arról számolnak be, hogy a törvényi szabályozások megléte önmagában nem elegendő a nőkkel szembeni, családon belüli erőszak eredményes megakadályozására és elnyomására.

2.3.8 A nőkkel szembeni, családon belüli erőszakkal kapcsolatos statisztikai adatok gyűjtése és értékelése

2.3.8.1 A statisztikai információk jelenlegi állapota egyáltalán nem kielégítő: a nőkkel szembeni, családon belüli erőszak témájában egyelőre nem állnak rendelkezésre olyan megbízható és kifejező statisztikai adatok, amelyek az EU szintjén összehangoltak és ezáltal összehasonlíthatóak lennének. A dán elnökség idején kifejlesztett „mutatókat”, úgy tűnik, ez idáig nem ültették át a gyakorlatba.

2.3.8.2 Az egyes tagállamoknak a problémakörhöz kapcsolódó bűnügyi statisztikai mutatóit, amennyiben egyáltalán rendelkezésre állnak, az **Eurostat** legjobb esetben is csak összegyűjti. Az Igazságügyi, Szabadságjogi és Biztonsági Főigazgatóság (DG JLS) tájékoztatása szerint az Eurostat jelenleg egy, az összehasonlítható bűnügyi statisztikai adatok értékelésére alkalmas eszközt dolgoz ki. Az **Europol** mindeddig ugyanolyan kevéssé foglalkozott ezzel a problematikával, mint az Interpol. A jelenlegi állapot javítását nagymértékben segítik a DAPHNE-program keretein belül tett erőfeszítések; ezeket feltétlenül folytatni kell.

2.3.8.3 Habár a családon belüli erőszakkal kapcsolatos adatok összehasonlítható bűnügyi statisztikai összegyűjtése továbbra is elérendő cél, az országos szinten hasonló kritériumok alapján zajló **felmérések/közvélemény-kutatások** („Victim Surveys”) valószínűleg hamarabb megvalósíthatók. A DAPHNE program által támogatott EIDIV (*European Indicators Database on Intimate Partner Violence* [párkapcsolatban élők közötti erőszak mutatóinak európai adatbázisa]) projekt „összehangolt európai közvélemény-kutatásra” vonatkozó javaslatokat tartalmaz, amelyek viszonylag könnyen és rövid távon megvalósíthatók. Ebben az összefüggésben az **intervenciós hivatalok** (NGO-k) bevonásával és tevékenységével kapcsolatos adatok összegyűjtésére is sor kerülhetne.

2.3.8.4 Reprezentatív felmérések az **Eurobarometer** felméréseinek keretében is lehetségesek. Így például a már idézett „családi erőszak elleni európai kampány” keretében az Eurobarometer felmérte, hogyan vélekednek az európai emberek a családon belüli erőszakról. Úgy tudni, 2006-ra új adatgyűjtést terveznek.

⁽⁸⁾ Albin Dearing/Max Haller, *Das Österreichische Gewaltschutzgesetz* [Az erőszak elleni védelemről szóló törvény Ausztriában], Bécs, 2000; Maria Ullmann, *Der polizeiliche Umgang mit häuslicher Gewalt in Österreich* [Rendőrségi eljárás családon belüli erőszak esetén Ausztriában], In: Detlef Schröder/Peter Petzolt (szerk.), *Gewalt im sozialen Nahraum I. Eine erste Zwischenbilanz nach Einführung des Gewaltschutzgesetzes* [Erőszak a közvetlen társadalmi környezetben I. Első időközi mérleg az erőszak elleni védelemről szóló törvény bevezetése után], Frankfurt, 2004, 7–23. o.

2.3.9 A nőkkel szembeni, családon belüli erőszak megelőzésének jelentősége

2.3.9.1 A nőkkel szembeni, családon belüli erőszak megelőzése döntő jelentőségű: nagyon fontos megtörni a hallgatást, és az ilyen jellegű erőszakot nyilvánosságra hozni, büntettként kezelni – minthogy az is –, illetve segíteni, védelmezni és támogatni az áldozatokat. De még fontosabb olyan intézkedéseket hozni, amelyekkel elérhető, hogy ne is kerüljön sor ilyen jellegű erőszakra.

2.3.9.2 A mindenre kiterjedő társadalmi megelőzés keretében mindenekelőtt tájékoztatást és felvilágosítást kell nyújtani arra vonatkozólag, hogy a férfiak által a nőkkel szemben elkövetett erőszak elfogadhatatlan egy modern, demokratikus társadalomban. A gyermekeknek – mind a kislányoknak, mind a kislányoknak – már kora gyermekkorukban meg kell tanulniuk, hogy a fiúk és a lányok (vagyis a nők és a férfiak) egyenértékűek, azonos jogaik, kötelességeik és lehetőségeik vannak. Az egyenjogúságra nevelésnek folytatódnia kell az iskoláskor egészében és a felnőttkorban is.

2.3.9.3 A családon belüli erőszak komoly nyomot hagy a gyermekekben, akik szemtanúi az ilyen jellegű erőszaknak, és erőszaktól terhes légkörben kénytelenek felnőni. A gyermekeket ezért időben és tartósan segíteni kell abban, hogy elhagyják az erőszak teremtette ördögi kört, és megtanulják gondjaikat erőszakmentesen megoldani.

2.3.9.4 Megfelelő társadalmi, gazdasági és jogi intézkedésekkel biztosítható, hogy ne is alakuljanak ki olyan életkörülmények, amelyek a családon belüli erőszak táptalaját szolgálhatják. Gondolhatunk itt a rossz anyagi körülményekre, a partnertől való pénzügyi és gazdasági függőségre, a szűkös lakókörülményekre, illetve különösképpen a túlzott alkoholfogyasztásra és a kábítószer-használatra. A rossz szociális körülmények növelhetik a nőkkel szembeni erőszak kockázatát, még akkor is, ha a nőkkel szembeni erőszak minden társadalmi rétegben előfordul.

2.3.10 Az intervenciók projektek és az együttműködési szövetségek ösztönzése: a segítség javítása, az elkövetők kezelése és az áldozatok felvétele („empowerment”)

2.3.10.1 A családon belüli erőszaknak áldozatul eső nők társadalmi környezetüktől általában kevés támogatást kapnak. A kérdéskörben a voltaképpen illetékes intézmények is gyakran vaknak vagy tehetetlennek bizonyulnak, mivel ezt a jelenséget a magánélet részének tekintik. Beváltak viszont a nőothonok; segítők és támogató munkájuk lehetőségeit meg kell őrizni és tovább kell építeni. Ezen felül a különböző állami és civil szervezetek és intézmények együttműködésének további javítására van szükség, például intézményesített együttműködési szövetségek („intervenciók projektek”) által.

2.3.10.2 Az intervenciók projektek és az együttműködési szövetségek szemléletváltást indíthatnak el, illetve eredményez-

hetnek: a férfiakat bevonják a párkapcsolatban jelentkező erőszak elleni küzdelmet érintő vitába és cselekvésekbe, (megosztott) felelősséget ruháznak rájuk, és nem csak a probléma, hanem a megoldás cselekvő részesének is tekintik őket. A családon belüli erőszaknak áldozatul esett nőket pedig nem skatulyázzák be áldozat-szerepükbe, inkább felvértezik őket („empowerment”). Ezek a feladatok főként a civil szervezetek (NGO-k) számára jelentenek kihívást.

2.3.10.3 A teljesség igénye nélkül az alábbiakban öt további problémakört említünk meg.

2.3.11 A bevándorló nők helyzetének fokozottabb figyelembevétel

2.3.11.1 A rendelkezésre álló ismeretek alapján a bevándorló nők körében léteznek olyan csoportok, amelyeket a családon belüli erőszak nagyobb mértékben érint, mint a helybeli lakosság hasonló csoportjait; mindeközben az előbbieket kevesebb állami és civil támogatásban részesülnek. Ennek sokféle oka lehet. Gondolhatunk itt a bevándorló nők közösségeinek bizonyos mértékű tartós elszigeteltségére, a civil társadalom intézményeihez való nehéz hozzáférésére, a nyelvi korlátokra, a társadalmi-kulturális különbségekre, vagy a támogató struktúrák ismeretének hiányára. A bevándorló nők közül különösen nehéz helyzetben vannak az adott országban illegálisan tartózkodók: léthelyzetük, és a jogaikkal kapcsolatos tájékoztatás hiánya egyenesen megakadályozza, hogy családon belüli erőszak esetén segítséget vegyenek igénybe – pedig ugyanolyan joguk van rá, mint a helybeli nőknek és az adott országban legálisan tartózkodó bevándorlóknak.

2.3.12 A jogi, rendőrségi, pedagógiai, pszichológiai, orvosi, illetve szociális szakterületen dolgozók fokozottabb bevonása

2.3.12.1 Az e területre irányuló nemzeti politikának arra kellene törekednie, hogy a jogi, rendőrségi, pedagógiai, pszichológiai, orvosi és szociális szakterületeken dolgozók képesek legyenek időben felismerni az erőszakot. Ha az illető szakmai csoportok nem tudnak eleget az erőszak tüneteiről, megjelenési formáiról, ciklusairól és eszkalációjának fokozatairól, úgy az erőszakot agyon lehet hallgatni, a folyamatokra nem derül fény, és nem megfelelő intézkedések születnek – ami végzetes következményekkel járhat.

2.3.13 A kapcsolattartási tilalmak felülvizsgálata

2.3.13.1 A családon belüli erőszak ellen védő törvényekben többnyire ki lehet térni a kapcsolattartást érintő tilalmakra is. Az (elvált) apák azonban a gyermekeiknél engedélyezett láthatás által könnyen „kijátszhatják” ezeket – az áldozatokat az erőszakos partnerrel szemben védeni igyekvő – tilalmakat. Az említett helyzetek kezelésére néhány állam törvényhozásában már van szabályozás.

2.3.13.2 A családon belüli erőszakot elszenvető nőknek gyakran még mindig a segítséget nyújtó intézményekben kell védelmet keresniük. A segítséget nyújtó intézmények fáradozásai ellenére az ott-tartózkodás kedvezőtlenül hathat az áldozatok – és különösen a velük levő gyermekek – lelkiállapotára. Ezért meg kellene teremteni annak jogi feltételeit, hogy a családon belüli erőszak elkövetőit alapvetően ki lehessen utasítani a közös lakásból, és azt az áldozatok kizárólagos használatára lehessen bocsátani.

2.3.14 A családi erőszak áldozatává váló idős nők helyzetének fokozottabb figyelembe vétele

2.3.14.1 A nők számára létrehozott tanácsadó intézmények tapasztalatai alapján főleg az idős nők számára okoz nehézséget, hogy erőszak elszenvetése esetén segítséget kérjenek és kapjanak. A nemi szerepmegosztás mintái az ő esetükben még mélyebben gyökereznek. A családon belüli erőszakot illető közönségkapcsolatok keretében hangsúlyosabban meg kellene nevezni az idős nőket mint célcsoportot, hogy ne csak a segít-

ségnyújtás lehetőségeit ismerjék meg, hanem – és mindezekelőtt – az is tudatosuljon bennük, hogy joguk van a segítséghez.

2.3.15 A családon belüli erőszak áldozatainak társadalmi részvétele általában és – különösen – a munkaerőpiacon

2.3.15.1 A nőkkel szembeni, családon belüli erőszak akadályozza a nők szociális részvételét (általában) a társadalomban és (különösen) a munkaerőpiacon. Ennek következménye a marginalizáció, a szegénység, a pénzügyi és anyagi függőség. Az erőszak testi és lelki következményei nemcsak a munkához való hozzáférésre lehetnek befolyással, hanem a munkahelyi viszonyokra is – a hiányzások, a lelki terhek, vagy a lakhelyváltogatások stb. miatt. Ezért e problémának a munkaerőpiac intézményein keresztül történő átfogó megoldására van szükség, például a munkaadók és a szakszervezetek között kötött megállapodások révén, melyek célja a családi erőszakot elszenvetett női dolgozók védelme és támogatása, ahogyan az például Svédországban működik.

Brüsszel, 2006. március 16.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Anne-Marie SIGMUND